Pahlawan Islam

Siri 25

Osman Gazi

Pengasas Kerajaan Uthmaniyah, Menurut Al-Qur'an, Hadith Sahih dan Kitab Sejarah

Hj Che Alim Hj Che Haron
AK (Kelantan)
quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY
eBook ini PERCUMA untuk umat Islam — dilarang dijual.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

PAHLAWAN ISLAM

SIRI 25

OSMAN GAZI

Pengasas Kerajaan Uthmaniyah, Menurut Al-Qur'an, Hadith Sahih dan Kitab Sejarah

ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ﴿٤١﴾

"Iaitu mereka (umat Islam) yang jika Kami berikan mereka kekuasaan memerintah di bumi nescaya mereka mendirikan sembahyang serta memberi zakat, dan mereka menyuruh berbuat kebaikan serta melarang dari melakukan kejahatan dan perkara yang mungkar. Dan (ingatlah) bagi Allah jualah kesudahan segala urusan.."

Surah Al-Hajj 22:41

HJ CHE ALIM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — eBook percuma. Dilarang dijual.

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah yang menjanjikan kepada orang-orang yang beriman dan beramal soleh bahawa Dia akan meneguhkan kedudukan mereka di bumi. Selawat dan salam ke atas junjungan kita Nabi Muhammad ﷺ, serta ke atas keluarga dan para sahabat baginda, dan ke atas mereka yang mengikuti jejak baginda dengan baik, termasuk Osman Gazi, pengasas Kerajaan Uthmaniyah.

eBook ini didedikasikan khas kepada isteri tercinta,

ZAHARAH MOHD LATIF;

anak-anak yang dikasihi,

MUHAMMAD HAFIZ, NOOR HAZWANI, ABDUL HAKIM, NOOR HIDAYAH, NOR AQILA dan **NOR ATIQAH**;

serta menantu-menantu,

FAZILAH, MALEK, HANIN, FAIRIZAL dan **FIRWAN**.

Siri kedua puluh lima Pahlawan Islam ini menceritakan Osman Gazi, bersama kisah ayahnya, Ertugrul: ketua sebuah kabilah kecil di Söğüt yang mengalahkan tentera Byzantine di Bapheus, mengepung Bursa, dan meletakkan asas sebuah kerajaan yang bertahan lebih enam abad. Kisahnya diceritakan dengan jujur tentang sumbernya, termasuk perbezaan antara sejarah dan drama televisyen. Semoga ilmu ini menjadi ‘ilmun yuntafa‘u bih, ilmu yang dimanfaatkan.

TENTANG KULIT EBOOK INI

Kulit eBook ini tidak menggambarkan mana-mana manusia atau haiwan. Ia memaparkan ***bukit-bukau hijau Bithynia*** berhampiran Söğüt di barat laut Anatolia pada waktu pagi, dikelilingi hutan pain, dengan bunga popi merah di hadapan dan cahaya matahari terbit yang keemasan.

Di lereng bukit terdapat ***perkhemahan (oba) sebuah kabilah Turki nomad*** — khemah-khemah gelap daripada bulu kambing dan beberapa ***khemah bulat daripada kain kempa putih***, dengan khemah ketua yang lebih besar di tengah-tengahnya, unggun api, kawah tembaga, permaidani tenunan, pelana dan busur — mengingatkan kehidupan kabilah Ertugrul dan Osman.

Di puncak bukit berdiri ***sebatang pohon cinar (plane) yang besar dan tua***, mengingatkan kisah ***mimpi Osman*** tentang sebatang pohon yang bayangnya meliputi dunia. Di kejauhan, dalam kabus biru, sebuah ***kubu Byzantine*** berdiri di atas bukit berbatu, dan sebatang sungai mengalir di lembah.

Jalur biru gelap di bahagian bawah, dibingkai oleh ***garis-garis emas yang halus***, ialah tempat nama penulis tertera — sama seperti kulit Siri 1 hingga Siri 24, supaya semua kulit siri Pahlawan Islam seragam.

KANDUNGAN

OSMAN GAZI — *Pengenalan*
1. SIAPAKAH OSMAN GAZI? — *Kronik Uthmaniyah dan sumber Byzantine*
2. ERTUGRUL: ANTARA SEJARAH DAN DRAMA — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ; Sahih Muslim 2699*
3. ANATOLIA DI SEMPADAN DUA DUNIA — *Georgios Pachymeres, Sejarah (sumber Byzantine sezaman); Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Sahih al-Bukhari 2787*
4. MIMPI DI RUMAH SYEIKH EDEBALI — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ; Sahih al-Bukhari 6985*
5. SYEIKH EDEBALI DAN PARA AKHI — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ*
6. BILECIK, YARHISAR DAN İNEGÖL — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ*
7. DARAH BAPA SAUDARA: DÜNDAR BEY — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ; Sahih al-Bukhari 48*
8. PERTEMPURAN BAPHEUS — *Georgios Pachymeres, Sejarah (sumber Byzantine sezaman); Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman*
9. KEADILAN KEPADA RAKYAT KRISTIAN — *Georgios Pachymeres, Sejarah (sumber Byzantine sezaman); Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Sahih al-Bukhari 3166; Surah Al-Ma'idah 5:8*
10. MEMBINA SEBUAH NEGARA — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Surah Al-Hajj 22:41*
11. MENGEPUNG BURSA — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ*
12. WASIAT KEPADA ORHAN — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Sahih al-Bukhari 7138*
13. WAFAT DAN PEMBUKAAN BURSA — *Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ*
14. WARISAN OSMAN — *Rumusan; Surah An-Nur 24:55*
15. DRAMA TELEVISYEN DAN SEJARAH — *Kajian sumber*
16. KISAH DAN ANGKA YANG PERLU DINILAI — *Kajian sumber*
17. SUMBER KISAH-KISAH OSMAN — *Jadual*
18. TOKOH, TEMPAT DAN GARIS MASA — *Jadual*
19. SOALAN LAZIM TENTANG OSMAN GAZI — *12 soalan*
20. PENGAJARAN DAN PENUTUP
RUJUKAN
SOKONGAN & SUMBANGAN

Panduan warna: kotak hijau = ayat Al-Qur'an; kotak emas = Hadith; kotak coklat = nota sirah (riwayat kitab sirah); jadual biru = perbandingan. Nama perawi bergaris biru boleh diklik untuk ke halaman perawi di sunnah.com.

OSMAN GAZI

Pada akhir abad ketujuh Hijrah, Anatolia berada dalam keadaan berpecah. Kesultanan Saljuq Rum telah runtuh di bawah tekanan Mongol, dan di sempadan barat, berhadapan dengan Empayar Byzantine, muncul beberapa kerajaan kecil (beylik) Turki. Salah satu yang paling kecil berpusat di sebuah pekan bernama ***Söğüt***, dipimpin oleh seorang lelaki bernama ***Osman***, anak Ertugrul.

Dalam tempoh kira-kira tiga puluh tahun, Osman Gazi mengubah kerajaan kecil itu menjadi sebuah kuasa yang mengalahkan tentera Byzantine di Bapheus dan mengepung kota Bursa. Kerajaan yang diasaskannya — ***Kerajaan Uthmaniyah*** — bertahan lebih enam abad, membuka Konstantinopel, dan menjadi pusat Khilafah Islam hingga tahun 1342 Hijrah (1924 Masihi).

eBook ini ialah siri kedua puluh lima ***Pahlawan Islam***, bersama kisah ayahnya, Ertugrul. Kisah Osman datang terutama daripada kronik-kronik Uthmaniyah yang ditulis lebih seabad selepas zamannya, seperti karya Âşıkpaşazâde dan Neşri, serta catatan sejarawan Byzantine sezaman, Georgios Pachymeres. Setiap kisah dinyatakan sumber dan darjatnya dengan jujur — termasuk perbezaan antara sejarah dan drama televisyen tentang Ertugrul dan Osman, dan perkara yang tidak menyenangkan seperti pembunuhan bapa saudaranya — dan pengajarannya disandarkan kepada Al-Qur'an dan Hadith yang sahih.

Kisah Osman ialah kisah bagaimana sebuah empayar besar bermula daripada sebuah pekan kecil di sempadan, dengan iman, kesabaran dan keadilan.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

SIAPAKAH OSMAN GAZI?

Beliau ialah ***Osman bin Ertugrul***, dikenali dalam sejarah sebagai ***Osman Gazi*** atau ***Osman Bey***, pengasas Kerajaan Uthmaniyah. Menurut tradisi Uthmaniyah, beliau dilahirkan sekitar tahun 656 Hijrah (1258 Masihi) — tahun yang sama Baghdad dimusnahkan oleh Mongol — dan wafat sekitar tahun 724 Hijrah (1324 Masihi).

Nama "Uthmaniyah" (Osmanlı dalam bahasa Turki, Ottoman dalam bahasa Inggeris) berasal daripada namanya, Osman, iaitu sebutan Turki bagi nama Arab 'Uthman. Sejarawan Byzantine, Pachymeres, yang hidup sezaman dengannya, menyebutnya sebagai "Atman".

NAMA DAN GELARAN

NAMA / GELARAN	PENJELASAN
Osman	Sebutan Turki bagi nama 'Uthman
Gazi	"Pejuang" di jalan Allah, gelaran bagi pemimpin di sempadan
Bey	Gelaran ketua kabilah atau pemerintah wilayah
Fakhr al-Din	Gelaran yang disebut pada sebahagian sumber dan wang syiling
Kara Osman	"Osman yang gagah", nama julukan dalam tradisi
Atman	Sebutan namanya oleh sejarawan Byzantine Pachymeres

PENGAJARAN

Perkara besar sering bermula daripada permulaan yang kecil. Allah memberkati usaha yang ikhlas, walaupun bermula di sebuah pekan kecil.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

ERTUGRUL: ANTARA SEJARAH DAN DRAMA

NOTA SEJARAH: APA YANG KITA TAHU TENTANG ERTUGRUL

Hampir semua yang kita ketahui tentang ***Ertugrul***, ayah Osman, datang daripada kronik-kronik Uthmaniyah yang ditulis lebih 150 tahun selepas zamannya. Menurut tradisi, beliau ialah ketua sebuah kabilah kecil Turki yang menetap di Söğüt, di sempadan Byzantine, dan wafat sekitar tahun 680 Hijrah (1281 Masihi). Makamnya masih diziarahi di Söğüt.

Bukti yang lebih kukuh tentang kewujudannya ialah sekeping ***wang syiling*** yang dikatakan ditempa oleh Osman dengan tulisan "Osman bin Ertugrul". Kisah-kisah lain — bahawa ayahnya ialah Sulaiman Syah yang lemas di Sungai Furat, bahawa beliau menolong tentera Saljuq dalam satu pertempuran lalu diberi Söğüt, dan bahawa kabilahnya ialah Kayı daripada keturunan Oghuz — ialah tradisi yang lewat, dan sebahagiannya dipertikaikan oleh para sejarawan. Siri drama televisyen tentang Ertugrul pula sebahagian besarnya ialah cereka.

Darjat riwayat: Kewujudan Ertugrul sabit; kebanyakan butiran tentang hidupnya ialah tradisi lewat.

RUJUKAN:

Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ; kajian sejarah moden.

Keturunan tidak menjadi ukuran di sisi Allah; yang dinilai ialah amal:

HADITH — SAHIH MUSLIM, NO. 2699

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيُّ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيُّ - وَاللَّفْظُ لِيَحْيَى - قَالَ يَحْيَى أَخْبَرَنَا وَقَالَ الآخَرَانِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلاَّ نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلاَئِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ وَمَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ " .

TERJEMAHAN:

Abu Hurairah meriwayatkan bahawa Rasulullah ﷺ bersabda: "Sesiapa yang melepaskan seorang mukmin daripada satu kesusahan dunia, Allah akan melepaskannya daripada satu kesusahan hari kiamat. Sesiapa

yang memudahkan orang yang berada dalam kesempitan, Allah akan memudahkannya di dunia dan akhirat. Sesiapa yang menutup aib seorang Muslim, Allah akan menutup aibnya di dunia dan akhirat. Allah sentiasa menolong hamba-Nya selagi hamba itu menolong saudaranya. Sesiapa yang menempuh satu jalan untuk menuntut ilmu, Allah akan memudahkan baginya jalan ke syurga. Tidaklah suatu kaum berhimpun di salah sebuah rumah Allah, membaca Kitab Allah dan mempelajarinya sesama mereka, melainkan turun ke atas mereka ketenangan, rahmat meliputi mereka, para malaikat mengelilingi mereka, dan Allah menyebut mereka di sisi makhluk yang berada di sisi-Nya. ***Dan sesiapa yang lambat amalnya, tidak akan dipercepatkan oleh keturunannya.***"

SANAD Riwayat Imam Muslim: daripada Yahya bin Yahya al-Tamimi, Abu Bakr bin Abi Syaibah dan Muhammad bin al-'Ala', daripada Abu Mu'awiyah, daripada Sulaiman al-A'masy, daripada Abu Salih al-Samman, daripada Abu Hurairah رضى الله عنه.

RUJUKAN: Riwayat Imam Muslim dalam Sahih Muslim, Kitab al-Dhikr wa al-Du'a', Bab Fadl al-Ijtima' 'ala Tilawat al-Qur'an, Hadith No. 2699.

ريوايت إمام مسلم دالم صحيح مسلم، كتاب الذكر والدعاء، حديث نومبور ٢٦٩٩

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih Muslim, salah satu daripada dua kitab hadith paling sahih (al-Sahihain).

Sumber: https://sunnah.com/muslim:2699a

PENGAJARAN

Kita menghormati sejarah dengan membezakannya daripada drama. Kemuliaan seseorang terletak pada amalnya, bukan pada keturunan yang dibangga-banggakan.

ANATOLIA DI SEMPADAN DUA DUNIA

NOTA SEJARAH: RUNTUHNYA SALJUQ RUM

Selepas tentera Mongol mengalahkan Saljuq Rum di Kösedağ pada tahun 641 Hijrah (1243 Masihi), kesultanan itu menjadi lemah dan akhirnya runtuh. Anatolia dibahagikan kepada banyak beylik Turki, dan wilayah-wilayah di sempadan barat, yang dipanggil ***uç*** (hujung), dihuni oleh kabilah-kabilah Turki, para darwis dan pejuang yang digelar ***gazi***.

Di seberang sempadan ialah wilayah Bithynia milik Empayar Byzantine, yang semakin lemah selepas Perang Salib Keempat. Di kawasan inilah, di antara Söğüt, Bilecik dan Bursa, Osman memulakan perjuangannya.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik-kronik Uthmaniyah awal seperti Tarikh Âşıkpaşazâde dan Kitab-i Cihan-nüma oleh Neşri, yang ditulis kira-kira 150 tahun selepas zaman Osman, tanpa sanad menurut piawaian ahli hadith. Kisahnya diterima sebagai sejarah atau tradisi, tetapi tidak boleh dijadikan hujah seperti hadith sahih.

RUJUKAN:
Georgios Pachymeres, Sejarah (sumber Byzantine sezaman); Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; kajian sejarah moden.

Gelaran "gazi" mengingatkan kepada jihad. Namun hanya Allah yang mengetahui siapa yang benar-benar berjuang di jalan-Nya:

HADITH — SAHIH AL-BUKHARI, NO. 2787

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ - وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ - كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ، وَتَوَكَّلَ اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِهِ بِأَنْ يَتَوَفَّاهُ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ يَرْجِعَهُ سَالِمًا مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ ".

TERJEMAHAN:

Abu Hurairah berkata: Aku mendengar Rasulullah ﷺ bersabda: ***"Perumpamaan orang yang berjihad di jalan Allah — dan Allah lebih mengetahui siapa yang berjihad di jalan-Nya — adalah seperti orang yang berpuasa dan berdiri solat (tanpa henti).*** Allah menjamin bagi orang yang berjihad di jalan-Nya, jika Dia mewafatkannya, untuk memasukkannya ke syurga, atau mengembalikannya dengan selamat bersama pahala atau harta rampasan."

SANAD Riwayat Imam al-Bukhari: daripada Abu al-Yaman al-Hakam bin Nafi', daripada Syu'aib bin Abi Hamzah, daripada Ibn Syihab al-Zuhri, daripada Sa'id bin al-Musayyib, daripada Abu Hurairah رضى الله عنه.

RUJUKAN: Riwayat Imam al-Bukhari dalam Sahih al-Bukhari, Kitab al-Jihad wa al-Siyar, Hadith No. 2787.

ريوايت إمام البخاري دالم صحيح البخاري، كتاب الجهاد والسير، حديث نومبور ٢٧٨٧

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih al-Bukhari, kitab hadith paling sahih selepas Al-Qur'an menurut ijmak ulama hadith.

Sumber: https://sunnah.com/bukhari:2787

PENGAJARAN

Gelaran tidak menjamin keikhlasan. Allah yang mengetahui niat setiap pejuang, dan kepada-Nya kita serahkan penilaian.

MIMPI DI RUMAH SYEIKH EDEBALI

NOTA SEJARAH: BULAN DAN POHON

Kisah yang paling masyhur tentang Osman ialah mimpinya ketika bermalam di rumah ***Syeikh Edebali***, seorang ulama dan pemimpin rohani di Bilecik. Menurut Âşıkpaşazâde, Osman bermimpi melihat bulan terbit dari dada Syeikh Edebali lalu masuk ke dalam dadanya sendiri; kemudian sebatang pohon besar tumbuh dari pusatnya, dan bayangnya meliputi seluruh dunia, dengan gunung-ganang, sungai-sungai dan kota-kota di bawahnya.

Syeikh Edebali mentakwilkan mimpi itu sebagai khabar gembira bahawa Allah akan memberikan kerajaan kepada Osman dan keturunannya, lalu menikahkan Osman dengan puterinya. Kisah ini masyhur dan indah, tetapi ia hanya dicatat lebih seabad selepas zaman Osman, dan para sejarawan menganggapnya sebagai legenda yang menggambarkan kebesaran Uthmaniyah kemudiannya.

Darjat riwayat: Legenda masyhur dalam kronik Uthmaniyah; tidak sabit sebagai peristiwa sejarah.

RUJUKAN:
Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

Mimpi yang baik ialah khabar gembira daripada Allah, tetapi ia bukan dalil syariat dan bukan bukti sejarah:

HADITH — SAHIH AL-BUKHARI, NO. 6985

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللَّهِ، فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ عَلَيْهَا، وَلْيُحَدِّثْ بِهَا، وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ، فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا، وَلاَ يَذْكُرْهَا لأَحَدٍ، فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ ".

TERJEMAHAN:

Abu Sa'id al-Khudri meriwayatkan bahawa beliau mendengar Nabi ﷺ bersabda: ***"Apabila salah seorang daripada kamu melihat mimpi yang disukainya, maka sesungguhnya ia daripada Allah; hendaklah dia memuji Allah atasnya dan menceritakannya.*** Dan apabila dia melihat selain itu daripada apa yang dibencinya, maka sesungguhnya ia daripada syaitan; hendaklah dia berlindung daripada kejahatannya dan jangan menceritakannya kepada sesiapa, kerana ia tidak akan memudaratkannya."

SANAD Riwayat Imam al-Bukhari: daripada 'Abdullah bin Yusuf al-Tinnisi, daripada Al-Laith bin Sa'd, daripada Yazid bin 'Abdullah bin al-Had, daripada 'Abdullah bin Khabbab, daripada Abu Sa'id al-Khudri رضى الله عنه.

RUJUKAN: Riwayat Imam al-Bukhari dalam Sahih al-Bukhari, Kitab al-Ta'bir, Hadith No. 6985.

ريوايت إمام البخاري دالم صحيح البخاري، كتاب التعبير، حديث نومبور ٦٩٨٥

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih al-Bukhari, kitab hadith paling sahih selepas Al-Qur'an menurut ijmak ulama hadith.

Sumber: https://sunnah.com/bukhari:6985

PENGAJARAN

Kita boleh mengambil semangat daripada kisah yang indah, tetapi kita tidak membina akidah atau sejarah di atas mimpi.

SYEIKH EDEBALI DAN PARA AKHI

NOTA SEJARAH: ULAMA DI SISI PEMERINTAH

Syeikh Edebali dikatakan seorang faqih dan ahli tasawuf yang dihormati di Bilecik, dan berkait rapat dengan golongan ***Akhi*** — persaudaraan para tukang dan pedagang Muslim di bandar-bandar Anatolia yang menekankan akhlak, kemurahan hati dan tolong-menolong. Ibn Battutah, yang mengembara di Anatolia beberapa tahun selepas zaman Osman, memuji golongan Akhi kerana layanan mereka kepada para musafir.

Menurut tradisi, Osman sering menziarahi Edebali dan mendengar nasihatnya, dan isterinya, Malhun Hatun atau Rabia Bala Hatun — sumber-sumber berbeza tentang nama dan keturunan isteri-isterinya — menjadi ibu kepada sebahagian anaknya. Anaknya, ***Orhan***, kemudian menjadi pengganti.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik-kronik Uthmaniyah awal seperti Tarikh Âşıkpaşazâde dan Kitab-i Cihan-nüma oleh Neşri, yang ditulis kira-kira 150 tahun selepas zaman Osman, tanpa sanad menurut piawaian ahli hadith. Kisahnya diterima sebagai sejarah atau tradisi, tetapi tidak boleh dijadikan hujah seperti hadith sahih.

RUJUKAN:

Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ; Ibn Battutah, al-Rihlah.

PENGAJARAN

Kerajaan yang kukuh memerlukan ulama yang ikhlas dan masyarakat yang berakhlak. Ilmu dan persaudaraan menjadi asas, bukan pedang semata-mata.

BILECIK, YARHISAR DAN İNEGÖL

NOTA SEJARAH: SEKITAR 699 HIJRAH

Menurut kronik Uthmaniyah, Osman membuka beberapa kubu Byzantine yang kecil di sekitar Söğüt, antaranya ***Karacahisar***, ***Bilecik***, ***Yarhisar*** dan ***İnegöl***. Tradisi Uthmaniyah kemudiannya menjadikan tahun 699 Hijrah (1299 Masihi) sebagai tahun berdirinya kerajaan, walaupun tarikh ini lebih bersifat simbolik.

Kronik-kronik itu juga menceritakan bahawa Osman membuka Bilecik dengan helah ketika tuan kubu itu mengadakan majlis perkahwinan, dan bahawa pengantin perempuan, Holofira, kemudian dinikahkan dengan Orhan dan dikenali sebagai ***Nilüfer Hatun***. Kisah ini masyhur, tetapi butirannya bercampur dengan legenda.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik-kronik Uthmaniyah awal seperti Tarikh Âşıkpaşazâde dan Kitab-i Cihan-nüma oleh Neşri, yang ditulis kira-kira 150 tahun selepas zaman Osman, tanpa sanad menurut piawaian ahli hadith. Kisahnya diterima sebagai sejarah atau tradisi, tetapi tidak boleh dijadikan hujah seperti hadith sahih.

RUJUKAN:

Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

PENGAJARAN

Langkah-langkah kecil yang konsisten membina kekuatan besar. Osman tidak membuka kota-kota besar sekaligus, tetapi bermula dengan kubu-kubu kecil.

DARAH BAPA SAUDARA: DÜNDAR BEY

NOTA SEJARAH: PERSELISIHAN DALAM KELUARGA

Âşıkpaşazâde dan Neşri meriwayatkan bahawa bapa saudara Osman, ***Dündar Bey***, menentang rancangannya untuk menyerang sebuah kubu Byzantine, kerana bimbang akan menimbulkan kemarahan jiran-jiran mereka. Osman marah dan, menurut riwayat itu, membunuh bapa saudaranya dengan panah.

Kisah ini dinyatakan di sini dengan jujur. Sebahagian sejarawan menganggapnya benar, kerana ia tercatat dalam kronik yang memuji Osman sendiri; yang lain meragukannya. Sama ada benar atau tidak, ia mengingatkan bahawa perjalanan membina kuasa sering dicemari oleh pertumpahan darah dalam keluarga sendiri.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik awal; kesahihannya dipertikaikan.

RUJUKAN:
Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

Rasulullah ﷺ memberi amaran keras tentang memerangi seorang Muslim:

HADITH — SAHIH AL-BUKHARI, NO. 48

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنِ الْمُرْجِئَةِ، فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ".

TERJEMAHAN:
Zubaid berkata: Aku bertanya kepada Abu Wa'il tentang golongan Murji'ah, lalu dia berkata: 'Abdullah (bin Mas'ud) menceritakan kepadaku bahawa Nabi ﷺ bersabda: ***"Mencela seorang Muslim adalah kefasikan, dan memeranginya adalah kekufuran."***

SANAD Riwayat Imam al-Bukhari: daripada Muhammad bin 'Ar'arah, daripada Syu'bah bin al-Hajjaj, daripada Zubaid bin al-Harith al-Yami, daripada Abu Wa'il Syaqiq bin Salamah, daripada 'Abdullah bin Mas'ud رضى الله عنه.

RUJUKAN: Riwayat Imam al-Bukhari dalam Sahih al-Bukhari, Kitab al-Iman, Hadith No. 48.

ريوايت إمام البخاري دالم صحيح البخاري، كتاب الإيمان، حديث نومبور ٤٨

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih al-Bukhari, kitab hadith paling sahih selepas Al-Qur'an menurut ijmak ulama hadith.

Sumber: https://sunnah.com/bukhari:48

PENGAJARAN

Perbezaan pendapat dalam keluarga dan jemaah mesti diselesaikan dengan syura, bukan dengan senjata. Darah seorang Muslim amat mahal di sisi Allah.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

PERTEMPURAN BAPHEUS

NOTA SEJARAH: 701 HIJRAH (27 JULAI 1302)

Kemenangan Osman yang pertama yang dapat ditentukan tarikhnya dengan pasti ialah ***Pertempuran Bapheus*** (Koyunhisar), berhampiran Nicomedia (İzmit), pada tahun 701 Hijrah (27 Julai 1302 Masihi). Sejarawan Byzantine sezaman, Georgios Pachymeres, mencatat bahawa tentera Byzantine yang dihantar oleh Maharaja Andronikos II dikalahkan oleh pasukan Osman.

Selepas kemenangan ini, nama Osman mula dikenali, dan ramai pejuang Turki dari wilayah lain datang menyertainya. Kawasan luar bandar Bithynia semakin terbuka kepadanya, dan kota-kota Byzantine seperti Bursa, Nicaea (İznik) dan Nicomedia mula terpencil.

Darjat riwayat: Sabit dalam sumber Byzantine sezaman; butiran jumlah tentera tidak pasti.

RUJUKAN:
Georgios Pachymeres, Sejarah (sumber Byzantine sezaman); Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman.

PENGAJARAN

Satu kemenangan yang tepat pada masanya boleh mengubah kedudukan sebuah umat. Namun kemenangan ialah daripada Allah, dan ia ujian, bukan kebanggaan.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

KEADILAN KEPADA RAKYAT KRISTIAN

NOTA SEJARAH: KÖSE MIHAL DAN PENDUDUK BITHYNIA

Salah seorang sahabat terdekat Osman ialah ***Köse Mihal***, seorang tuan tanah Byzantine di Harmankaya, yang menjadi sekutunya dan kemudian, menurut tradisi, memeluk Islam. Keturunannya, keluarga Mihaloğlu, menjadi antara panglima Uthmaniyah yang terkenal.

Menurut kronik Uthmaniyah, Osman melindungi penduduk Kristian di kawasan yang dibukanya, membenarkan pasar-pasar mereka berjalan, dan memerintahkan supaya mereka tidak dizalimi. Pachymeres sendiri mencatat bahawa ramai penduduk luar bandar Bithynia menerima pemerintahan Turki. Sebahagian sejarawan menganggap gambaran ini terlalu indah, kerana peperangan di sempadan juga membawa rampasan dan penderitaan.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik-kronik Uthmaniyah awal seperti Tarikh Âşıkpaşazâde dan Kitab-i Cihan-nüma oleh Neşri, yang ditulis kira-kira 150 tahun selepas zaman Osman, tanpa sanad menurut piawaian ahli hadith. Kisahnya diterima sebagai sejarah atau tradisi, tetapi tidak boleh dijadikan hujah seperti hadith sahih.

RUJUKAN:
Georgios Pachymeres, Sejarah (sumber Byzantine sezaman); Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

Al-Qur'an memerintahkan keadilan, walaupun terhadap pihak yang dibenci:

SURAH AL-MA'IDAH 5:8

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعۡدِلُواْۚ ٱعۡدِلُواْ هُوَ أَقۡرَبُ لِلتَّقۡوَىٰۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ٨

Wahai orang-orang yang beriman, hendaklah kamu semua sentiasa menjadi orang-orang yang menegakkan keadilan kerana Allah, lagi menerangkan kebenaran; dan jangan sekali-kali kebencian kamu terhadap sesuatu kaum itu mendorong kamu kepada tidak melakukan keadilan. Hendaklah kamu berlaku adil (kepada sesiapa jua) kerana sikap adil itu lebih hampir kepada taqwa. Dan bertaqwalah kepada Allah, sesungguhnya Allah Maha Mengetahui dengan mendalam akan apa yang kamu lakukan.

Terjemahan: Abdullah Muhammad Basmeih — quran.com/5:8

Dan Rasulullah ﷺ memberi amaran keras terhadap pembunuhan orang bukan Islam yang dilindungi:

HADITH — SAHIH AL-BUKHARI, NO. 3166

حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو - رضى الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا ".

TERJEMAHAN:

'Abdullah bin 'Amr meriwayatkan bahawa Nabi ﷺ bersabda: ***"Sesiapa yang membunuh seorang mu'ahad (orang bukan Islam yang terikat perjanjian dengan kaum Muslimin), dia tidak akan mencium bau syurga, sedangkan baunya dapat dicium dari jarak perjalanan empat puluh tahun."***

SANAD Riwayat Imam al-Bukhari: daripada Qais bin Hafs, daripada 'Abd al-Wahid bin Ziyad, daripada Al-Hasan bin 'Amr, daripada Mujahid bin Jabr, daripada 'Abdullah bin 'Amr رضى الله عنهما.

RUJUKAN: Riwayat Imam al-Bukhari dalam Sahih al-Bukhari, Kitab al-Jizyah, Bab Ithm Man Qatala Mu'ahadan bi Ghair Jurm, Hadith No. 3166.

ريوايت إمام البخاري دالم صحيح البخاري، كتاب الجزية، حديث نومبور ٣١٦٦

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih al-Bukhari, kitab hadith paling sahih selepas Al-Qur'an menurut ijmak ulama hadith.

Sumber: https://sunnah.com/bukhari:3166

PENGAJARAN

Keadilan kepada rakyat yang berbeza agama menjadikan sebuah kerajaan diterima dan kekal. Islam memenangi hati sebelum memenangi tanah.

MEMBINA SEBUAH NEGARA

Osman tidak hanya berperang. Menurut kronik Uthmaniyah, beliau melantik qadi untuk menghakimi rakyat, menetapkan pasar dan cukai yang ringan, membahagikan tanah kepada para pejuang (sistem timar yang kemudian berkembang), dan membina masjid di kawasan yang dibukanya. Diriwayatkan bahawa beliau hidup sederhana, dan tidak meninggalkan banyak harta selepas wafatnya.

Inilah ciri-ciri pemimpin yang Allah teguhkan kedudukannya di bumi:

SURAH AL-HAJJ 22:41

ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ﴿٤١﴾

Iaitu mereka (umat Islam) yang jika Kami berikan mereka kekuasaan memerintah di bumi nescaya mereka mendirikan sembahyang serta memberi zakat, dan mereka menyuruh berbuat kebaikan serta melarang dari melakukan kejahatan dan perkara yang mungkar. Dan (ingatlah) bagi Allah jualah kesudahan segala urusan.

Terjemahan: Abdullah Muhammad Basmeih — quran.com/22:41

PENGAJARAN

Kekuasaan di bumi ialah amanah untuk menegakkan solat, zakat, kebaikan dan mencegah kemungkaran, bukan untuk kemewahan.

MENGEPUNG BURSA

NOTA SEJARAH: KOTA YANG BERTAHAN BERTAHUN-TAHUN

Bursa (Prusa) ialah kota Byzantine yang kaya dan berkubu kuat di kaki Gunung Uludağ. Osman tidak mempunyai alat pengepungan untuk menyerbu temboknya, lalu beliau membina kubu-kubu kecil di sekelilingnya untuk memutuskan bekalan kota itu, sekitar tahun 717 Hijrah (1317 Masihi).

Pengepungan ini berlangsung bertahun-tahun. Ketika Osman semakin tua dan sakit, anaknya ***Orhan*** memimpin tentera di lapangan.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik-kronik Uthmaniyah awal seperti Tarikh Âşıkpaşazâde dan Kitab-i Cihan-nüma oleh Neşri, yang ditulis kira-kira 150 tahun selepas zaman Osman, tanpa sanad menurut piawaian ahli hadith. Kisahnya diterima sebagai sejarah atau tradisi, tetapi tidak boleh dijadikan hujah seperti hadith sahih.

RUJUKAN:

Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

PENGAJARAN

Kesabaran ialah senjata yang tidak kurang pentingnya daripada pedang. Ada kemenangan yang hanya datang selepas bertahun-tahun.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

WASIAT KEPADA ORHAN

NOTA SEJARAH: NASIHAT SEORANG BAPA

Kronik-kronik Uthmaniyah meriwayatkan wasiat Osman kepada Orhan sebelum wafatnya. Antara isinya: supaya Orhan berlaku adil kepada rakyat, menghormati para ulama, tidak melakukan sesuatu yang tidak diperintahkan oleh Allah, meminta nasihat ulama apabila menghadapi masalah, dan menjaga agama.

Teks wasiat ini dicatat lama selepas zaman Osman, dan bentuk yang tersebar hari ini kemungkinan telah diperindah oleh penulis-penulis kemudian. Namun isinya selaras dengan ajaran Islam tentang kepimpinan.

Darjat riwayat: Riwayat lewat; lafaznya tidak dapat dipastikan.

RUJUKAN:
Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

Setiap pemimpin akan dipersoalkan tentang orang yang dipimpinnya:

HADITH — SAHIH AL-BUKHARI, NO. 7138

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " أَلاَ كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهْوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهْوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ، وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهْوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ".

TERJEMAHAN:

‘Abdullah bin ‘Umar meriwayatkan bahawa Rasulullah ﷺ bersabda: ***“Ketahuilah, setiap kamu adalah pemimpin, dan setiap kamu akan dipersoalkan tentang orang yang dipimpinnya. Imam yang memimpin manusia adalah pemimpin dan dia akan dipersoalkan tentang rakyatnya;*** seorang lelaki adalah pemimpin bagi ahli rumahnya dan dia akan dipersoalkan tentang mereka; seorang wanita adalah pemimpin bagi rumah suaminya dan anak-anaknya dan dia akan dipersoalkan tentang mereka; seorang hamba adalah penjaga harta tuannya dan dia akan dipersoalkan tentangnya. Ketahuilah, setiap kamu adalah pemimpin, dan setiap kamu akan dipersoalkan tentang orang yang dipimpinnya.”

SANAD Riwayat Imam al-Bukhari: daripada Isma‘il bin Abi Uwais, daripada Malik bin Anas, daripada ‘Abdullah bin Dinar, daripada ‘Abdullah bin ‘Umar رضى الله عنهما.

RUJUKAN: Riwayat Imam al-Bukhari dalam Sahih al-Bukhari, Kitab al-Ahkam, Hadith No. 7138.

ريوايت إمام البخاري دالم صحيح البخاري، كتاب الأحكام، حديث نومبور ٧١٣٨

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih al-Bukhari, kitab hadith paling sahih selepas Al-Qur'an menurut ijmak ulama hadith.

Sumber: https://sunnah.com/bukhari:7138

PENGAJARAN

Warisan terbaik seorang pemimpin bukan harta atau wilayah, tetapi nasihat yang baik kepada penggantinya.

WAFAT DAN PEMBUKAAN BURSA

NOTA SEJARAH: SEKITAR 724–726 HIJRAH

Osman wafat sekitar tahun 724 Hijrah (1323/1324 Masihi); sumber-sumber berbeza tentang tarikh tepatnya. Pada tahun 726 Hijrah (1326 Masihi), Bursa menyerah kepada Orhan dengan perjanjian. Sebahagian riwayat menyebut bahawa Osman sempat mendengar berita pembukaan Bursa sebelum wafat.

Jenazah Osman kemudian dipindahkan ke Bursa dan dikebumikan di sebuah binaan yang dikenali sebagai Gümüşlü Kümbet. Makam yang ada hari ini dibina semula pada abad ke-19 selepas gempa bumi. Bursa menjadi ibu kota pertama Uthmaniyah.

Darjat riwayat: Diriwayatkan dalam kronik-kronik Uthmaniyah awal seperti Tarikh Âşıkpaşazâde dan Kitab-i Cihan-nüma oleh Neşri, yang ditulis kira-kira 150 tahun selepas zaman Osman, tanpa sanad menurut piawaian ahli hadith. Kisahnya diterima sebagai sejarah atau tradisi, tetapi tidak boleh dijadikan hujah seperti hadith sahih.

RUJUKAN:

Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman; Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

PENGAJARAN

Ada pejuang yang tidak sempat melihat hasil usahanya. Tugas kita ialah menanam, dan Allah yang menentukan bila buahnya dipetik.

WARISAN OSMAN

Daripada sebuah pekan kecil di Söğüt, kerajaan yang diasaskan oleh Osman berkembang menjadi salah satu empayar terbesar dalam sejarah Islam. Keturunannya membuka Konstantinopel pada tahun 857 Hijrah (1453 Masihi), memerintah tiga benua, dan memegang gelaran khalifah hingga tahun 1342 Hijrah (1924 Masihi).

Allah menjanjikan kekuasaan di bumi kepada orang yang beriman dan beramal soleh:

SURAH AN-NUR 24:55

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعۡدِ خَوۡفِهِمۡ أَمۡنٗاۚ يَعۡبُدُونَنِي لَا يُشۡرِكُونَ بِي شَيۡـٔٗاۚ وَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ٥٥

Allah menjanjikan orang-orang yang beriman dan beramal soleh dari kalangan kamu (wahai umat Muhammad) bahawa Ia akan menjadikan mereka khalifah-khalifah yang memegang kuasa pemerintahan di bumi, sebagaimana Ia telah menjadikan orang-orang yang sebelum mereka: khalifah-khalifah yang berkuasa; dan Ia akan menguatkan dan mengembangkan ugama mereka (ugama Islam) yang telah diredhaiNya untuk mereka; dan Ia juga akan menggantikan bagi mereka keamanan setelah mereka mengalami ketakutan (dari ancaman musuh). Mereka terus beribadat kepadaKu dengan tidak mempersekutukan sesuatu yang lain denganKu. Dan (ingatlah) sesiapa yang kufur ingkar sesudah itu, maka mereka itulah orang-orang yang derhaka.

Terjemahan: Abdullah Muhammad Basmeih — quran.com/24:55

WARISAN	KESANNYA
Kerajaan Uthmaniyah	Bertahan lebih 600 tahun
Bursa	Ibu kota pertama; pusat ilmu dan perdagangan
Keadilan kepada rakyat	Penduduk pelbagai agama hidup di bawah satu pemerintahan
Nama Uthmaniyah	Nama keluarga dan empayar daripada nama Osman
Laluan ke Konstantinopel	Dibuka oleh keturunannya, Muhammad al-Fatih

SIFAT DAN KEPERIBADIAN OSMAN

SIFAT	CONTOH DARIPADA KISAHNYA
Sabar dan berwawasan	Pengepungan Bursa bertahun-tahun
Menghormati ulama	Hubungan dengan Syeikh Edebali

SIFAT	CONTOH DARIPADA KISAHNYA
Adil kepada rakyat	Layanan kepada penduduk Kristian
Sederhana	Tidak meninggalkan banyak harta
Berani	Bapheus dan kubu-kubu Bithynia
Manusia biasa	Kisah pembunuhan Dündar Bey

PENGAJARAN

Janji Allah tentang kekuasaan terikat dengan iman dan amal soleh. Apabila syarat itu hilang, kekuasaan juga akan hilang.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

DRAMA TELEVISYEN DAN SEJARAH

NOTA SUMBER: DIRILIŞ ERTUĞRUL DAN KURULUŞ OSMAN

Siri drama televisyen Turki seperti ***Diriliş: Ertuğrul*** dan ***Kuruluş: Osman*** telah menjadikan kisah Ertugrul dan Osman terkenal di seluruh dunia Islam, termasuk di Malaysia. Drama ini boleh membangkitkan semangat dan minat terhadap sejarah, tetapi ia ialah karya cereka.

Banyak watak, peristiwa dan dialog dalam drama itu direka: misalnya hubungan Ertugrul dengan Ibn ‘Arabi, kebanyakan musuh dan pengkhianat, perkahwinan dan pertempuran tertentu, serta perincian hidup Osman sebelum Bapheus. Sumber sejarah tentang Ertugrul hanya beberapa baris, dan tentang Osman pun tidak banyak. Seorang Muslim perlu membezakan antara hiburan dan sejarah, dan tidak menyandarkan kepada tokoh-tokoh ini apa yang tidak sabit.

Darjat riwayat: Drama televisyen ialah cereka; ia tidak boleh dijadikan sumber sejarah.

RUJUKAN:

Perbandingan antara drama televisyen, kronik Uthmaniyah dan kajian sejarah moden.

PENGAJARAN

Kejujuran dalam menyampaikan sejarah ialah sebahagian daripada amanah ilmu. Kita mengambil semangat daripada drama, tetapi fakta daripada sumber.

KISAH DAN ANGKA YANG PERLU DINILAI

NOTA SUMBER: ANTARA FAKTA DAN LEGENDA

Beberapa perkara dalam kisah Osman perlu dinilai dengan teliti. ***Pertama***, hampir semua sumber Uthmaniyah ditulis lebih 150 tahun selepas zamannya, ketika kerajaan itu sudah menjadi empayar, sehingga kisah permulaannya sering diperindah. ***Kedua***, salasilah keturunan Kayı, Oghuz dan Sulaiman Syah ialah tradisi lewat. ***Ketiga***, kisah bahawa Sultan Saljuq 'Ala' al-Din Kaiqubad memberikan Söğüt kepada Ertugrul tidak sesuai dengan tarikh, kerana sultan itu wafat pada tahun 634 Hijrah.

Keempat, tahun kelahiran Osman (656 H) yang sama dengan kejatuhan Baghdad, dan tahun berdirinya kerajaan (699 H), mungkin dipilih kerana maksud simbolik. ***Kelima***, para sejarawan moden berbeza pendapat tentang peranan semangat "gazi" berbanding faktor politik dan ekonomi dalam kebangkitan Uthmaniyah. Yang sabit dengan pasti ialah kewujudan Osman, kemenangan di Bapheus (701 H), pengepungan Bursa, dan pembukaannya oleh Orhan (726 H).

Darjat riwayat: Peristiwa utama sabit; banyak butiran ialah tradisi atau legenda.

RUJUKAN:
Perbandingan antara Âşıkpaşazâde, Neşri, Pachymeres dan kajian sejarah moden.

PENGAJARAN

Kebesaran Uthmaniyah tidak memerlukan legenda untuk diakui. Fakta yang sabit sudah cukup menjadi teladan.

SUMBER KISAH-KISAH OSMAN

Jadual ini merumuskan sumber dan darjat setiap kisah, supaya pembaca dapat membezakan yang sahih daripada yang sekadar masyhur.

KISAH	SUMBER	DARJAT
Ertugrul, ayah Osman	Kronik Uthmaniyah; wang syiling	Sejarah
Keturunan Kayı dan Sulaiman Syah	Kronik lewat	Tradisi; dipertikaikan
Keturunan tidak mempercepatkan	Sahih Muslim 2699	Sahih
Allah lebih mengetahui siapa yang berjihad	Sahih al-Bukhari 2787	Sahih
Mimpi di rumah Syeikh Edebali	Âşıkpaşazâde	Legenda
Mimpi yang baik daripada Allah	Sahih al-Bukhari 6985	Sahih
Bilecik dan Nilüfer Hatun	Âşıkpaşazâde; Neşri	Tradisi
Pembunuhan Dündar Bey	Âşıkpaşazâde; Neşri	Dipertikaikan
Memerangi Muslim ialah kekufuran	Sahih al-Bukhari 48	Sahih
Pertempuran Bapheus (701 H)	Pachymeres	Sabit
Köse Mihal	Âşıkpaşazâde	Sejarah
Membunuh mu‘ahad	Sahih al-Bukhari 3166	Sahih
Pengepungan Bursa	Âşıkpaşazâde; Neşri	Sejarah
Wasiat kepada Orhan	Kronik lewat	Lafaz tidak pasti
Setiap kamu adalah pemimpin	Sahih al-Bukhari 7138	Sahih
Pembukaan Bursa (726 H)	Kronik Uthmaniyah; sumber Byzantine	Sabit
Söğüt diberi oleh Kaiqubad	Kronik lewat	Tidak sesuai tarikh
Drama Diriliş dan Kuruluş	Televisyen	Cereka

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

TOKOH, TEMPAT DAN GARIS MASA

TOKOH	PERANAN
Ertugrul	Ayah Osman; ketua kabilah di Söğüt
Syeikh Edebali	Ulama Bilecik; bapa mentua Osman menurut tradisi
Malhun Hatun	Isteri Osman; ibu Orhan menurut sebahagian sumber
Dündar Bey	Bapa saudara Osman
Köse Mihal	Tuan tanah Byzantine; sekutu Osman
Orhan	Anak dan pengganti Osman; pembuka Bursa
Andronikos II	Maharaja Byzantine pada zaman Osman
Georgios Pachymeres	Sejarawan Byzantine sezaman

TEMPAT	PERISTIWA
Söğüt	Pusat kabilah Ertugrul dan Osman
Bilecik	Kediaman Syeikh Edebali; dibuka oleh Osman
Karacahisar dan İnegöl	Kubu-kubu awal yang dibuka
Bapheus (Koyunhisar)	Kemenangan ke atas Byzantine (701 H)
Bursa	Dikepung; dibuka oleh Orhan (726 H)
Gümüşlü Kümbet, Bursa	Makam Osman

TAHUN	PERISTIWA
641 H	Mongol mengalahkan Saljuq di Kösedağ
± 656 H	Kelahiran Osman menurut tradisi
± 680 H	Ertugrul wafat
699 H	Tahun tradisi berdirinya kerajaan
701 H	Pertempuran Bapheus
± 717 H	Pengepungan Bursa bermula
± 724 H	Osman wafat
726 H	Bursa dibuka oleh Orhan
857 H	Konstantinopel dibuka oleh Muhammad al-Fatih

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

SOALAN LAZIM TENTANG OSMAN GAZI

Bab ini menjawab soalan-soalan yang sering ditanya tentang Osman Gazi. Jawapannya ringkas; perinciannya terdapat dalam bab-bab sebelumnya.

1. SIAPAKAH OSMAN GAZI?

Pengasas Kerajaan Uthmaniyah, anak Ertugrul, yang memerintah di barat laut Anatolia hingga sekitar 724 Hijrah.

2. DARI MANAKAH DATANGNYA NAMA "UTHMANIYAH"?

Daripada nama Osman, sebutan Turki bagi nama 'Uthman.

3. SIAPAKAH ERTUGRUL?

Ayah Osman, ketua kabilah kecil di Söğüt; kebanyakan butiran hidupnya ialah tradisi lewat.

4. ADAKAH DRAMA DIRILIŞ ERTUĞRUL BENAR?

Tidak; ia drama cereka yang diilhamkan daripada beberapa baris sejarah.

5. APAKAH MIMPI OSMAN?

Legenda tentang bulan dan pohon besar di rumah Syeikh Edebali, dicatat lebih seabad kemudian.

6. SIAPAKAH SYEIKH EDEBALI?

Ulama di Bilecik yang dihormati oleh Osman dan, menurut tradisi, bapa mentuanya.

7. APAKAH KEMENANGAN PERTAMA OSMAN YANG SABIT TARIKHNYA?

Pertempuran Bapheus pada tahun 701 Hijrah (1302 Masihi).

8. BAGAIMANAKAH LAYANANNYA TERHADAP ORANG KRISTIAN?

Menurut sumber, beliau melindungi mereka, dan sebahagian bangsawan Byzantine menjadi sekutunya.

9. ADAKAH BELIAU MELAKUKAN KESILAPAN?

Kronik menyebut beliau membunuh bapa saudaranya, Dündar; kisah ini dipertikaikan.

10. BILAKAH BURSA DIBUKA?

Pada tahun 726 Hijrah (1326 Masihi) oleh anaknya, Orhan.

11. DI MANAKAH MAKAMNYA?

Di Bursa, di tempat yang dikenali sebagai Gümüşlü Kümbet.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

12. APAKAH PENGAJARAN TERBESAR DARIPADA KISAHNYA?

Iman, kesabaran dan keadilan boleh menjadikan permulaan yang kecil sebagai warisan yang besar.

PENGAJARAN DAN PENUTUP

Kisah Osman ialah kisah seorang ketua kabilah kecil di sempadan yang, dengan kesabaran, keberanian dan keadilan, meletakkan asas sebuah empayar yang bertahan enam abad — walaupun kisahnya sering diselubungi legenda dan drama.

PENGAJARAN	DARIPADA KISAH OSMAN
Amal, bukan keturunan	Salasilah yang dipertikaikan; Sahih Muslim 2699
Niat dalam perjuangan	Gelaran gazi; Sahih al-Bukhari 2787
Mimpi bukan dalil	Mimpi di rumah Edebali; Sahih al-Bukhari 6985
Darah Muslim mahal	Kisah Dündar Bey; Sahih al-Bukhari 48
Adil kepada semua	Rakyat Kristian; Al-Ma'idah 5:8; Sahih al-Bukhari 3166
Kuasa sebagai amanah	Membina negara; Al-Hajj 22:41; Sahih al-Bukhari 7138
Janji Allah bersyarat	Warisan Uthmaniyah; An-Nur 24:55
Membezakan sejarah dan drama	Diriliş, Kuruluş dan kronik lewat

Semoga kita mencontohi Osman dalam kesabaran dan keadilannya, menghormati ulama, dan memulakan kerja kebaikan walaupun kecil, dengan keyakinan bahawa Allah yang akan membesarkannya.

Insya-Allah, siri Pahlawan Islam akan diteruskan dengan kisah Sultan Muhammad al-Fatih, pembuka Konstantinopel.

© 2026 M / 1448 H HakCipta Terpelihara Hj Che Alim Hj Che Haron — Percuma untuk Umat Islam

RUJUKAN

AL-QUR'AN DAN TAFSIR

Al-Qur'an al-Karim, teks Rasm Uthmani dan Tafsir Pimpinan Ar-Rahman. https://quran.com

Ibn Kathir, Tafsir al-Qur'an al-'Azim (Al-Ma'idah 5:8; Al-Hajj 22:41; An-Nur 24:55).

HADITH

Sahih al-Bukhari 48, 2787, 3166, 6985, 7138. https://sunnah.com/bukhari

Sahih Muslim 2699. https://sunnah.com/muslim:2699a

Ibn Hajar al-'Asqalani, Fath al-Bari; al-Nawawi, Syarh Sahih Muslim.

KITAB SEJARAH DAN KAJIAN

Âşıkpaşazâde, Tevârîh-i Âl-i Osman.

Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ.

Georgios Pachymeres, Sejarah (Relations historiques).

Ibn Battutah, Tuhfat al-Nuzzar (al-Rihlah).

Halil İnalcık, The Ottoman Empire: The Classical Age 1300–1600.

Cemal Kafadar, Between Two Worlds: The Construction of the Ottoman State.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Osman I". https://islamansiklopedisi.org.tr/osman-i

Wikipedia, "Osman I". https://en.wikipedia.org/wiki/Osman_I

SIRI BERKAITAN DI QURANSCIENCE.MY

Pahlawan Islam, Siri 1: Hamzah bin 'Abdul Muttalib hingga Siri 24: Berke Khan.
https://quranscience.my/#pahlawan

SOKONGAN & SUMBANGAN

eBook ini diterbitkan **percuma sepenuhnya** untuk umat Islam dan **tidak sekali-kali untuk dijual**. Sumbangan amat dialu-alukan bagi membantu kos penyelidikan, hosting laman quranscience.my dan penerbitan eBook seterusnya — namun ia **tidak diwajibkan**. Semoga Allah menerima setiap sumbangan sebagai sedekah jariah.

SURAH AL-BAQARAH 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Bandingan (derma) orang-orang yang membelanjakan hartanya pada jalan Allah, ialah sama seperti sebiji benih yang tumbuh menerbitkan tujuh tangkai; tiap-tiap tangkai itu pula mengandungi seratus biji. Dan (ingatlah), Allah akan melipatgandakan pahala bagi sesiapa yang dikehendakiNya, dan Allah Maha Luas (rahmat) kurniaNya, lagi Meliputi ilmu pengetahuanNya

Terjemahan: Abdullah Muhammad Basmeih — quran.com/2:261

SURAH SABA' 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

Katakanlah (wahai Muhammad): "Sesungguhnya Tuhanku memewahkan rezeki bagi sesiapa yang dikehendakiNya di antara hamba-hambaNya, dan Ia juga yang menyempitkan baginya; dan apa sahaja yang kamu dermakan maka Allah akan menggantikannya; dan Dia lah jua sebaik-baik Pemberi rezeki

Terjemahan: Abdullah Muhammad Basmeih — quran.com/34:39

HADITH — SAHIH MUSLIM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERJEMAHAN:

Daripada Abu Hurairah رضى الله عنه, daripada Rasulullah ﷺ, baginda bersabda: “Sedekah tidak mengurangkan harta. Allah tidak menambah bagi seorang hamba yang memaafkan melainkan kemuliaan. Dan tidaklah seseorang merendah diri kerana Allah melainkan Allah mengangkat darjatnya.”

SANAD: Riwayat Imam Muslim: daripada Yahya bin Ayyub, Qutaibah bin Sa‘id dan ‘Ali bin Hujr, daripada Isma‘il bin Ja‘far, daripada al-‘Ala’ bin ‘Abd al-Rahman, daripada bapanya ‘Abd al-Rahman bin Ya‘qub, daripada Abu Hurairah رضى الله عنه .

RUJUKAN: Riwayat Imam Muslim dalam Sahih Muslim, Kitab al-Birr wa al-Silah wa al-Adab, Bab Galakan Memaafkan dan Merendah Diri, Hadith No. 2588.

ريوايت إمام مسلم دالم صحيح مسلم، كتاب البر والصلة، حديث نومبور ٢٥٨٨

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih Muslim.

Sumber: https://sunnah.com/muslim:2588

HADITH — SAHIH MUSLIM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERJEMAHAN:

Daripada Abu Hurairah رضى الله عنه, bahawa Rasulullah ﷺ bersabda: “Apabila seorang manusia meninggal dunia, terputuslah amalannya kecuali tiga perkara: sedekah jariah, ilmu yang dimanfaatkan, atau anak soleh yang mendoakannya.”

SANAD: Riwayat Imam Muslim: daripada Yahya bin Ayyub, Qutaibah bin Sa‘id dan ‘Ali bin Hujr, daripada Isma‘il bin Ja‘far, daripada al-‘Ala’ bin ‘Abd al-Rahman, daripada bapanya ‘Abd al-Rahman bin Ya‘qub, daripada Abu Hurairah رضى الله عنه .

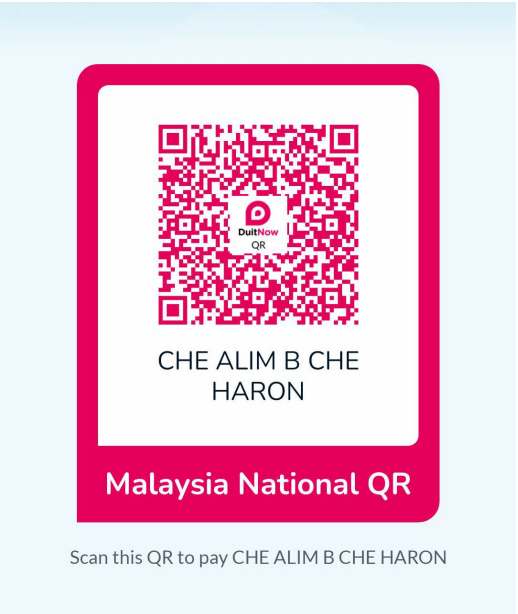
RUJUKAN: Riwayat Imam Muslim dalam Sahih Muslim, Kitab al-Wasiyyah, Bab Pahala yang Sampai kepada Manusia Selepas Kematiannya, Hadith No. 1631.

ريوايت إمام مسلم دالم صحيح مسلم، كتاب الوصية، حديث نومبور ١٦٣١

DARJAT: SAHIH — terkandung dalam Sahih Muslim.

Sumber: https://sunnah.com/muslim:1631

JAZAKUMULLAHU KHAIRAN KATHIRA

Imbas QR di atas (DuitNow) untuk menyumbang.

DERMA

Penyumbang antarabangsa: klik butang DERMA atau layari paypal.me/quranscience